

FORTIDSDYR I MODERNE B-FILM

- EN KRITISK GENNEMGANG

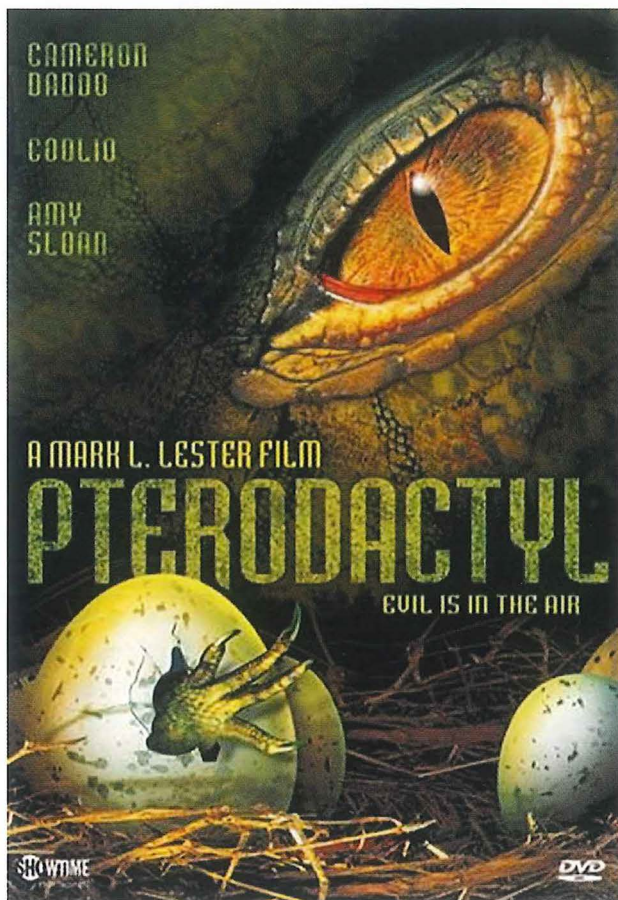
Jesper Milàn og Jan S. Adolfsen

Fortidens dyreliv og nok især dinosaurer har altid fascineret folk og har derfor naturligvis også i utallige tilfælde fundet en vej ind i filmens verden. I de tidlige film var fortidsdyrene som regel lavet med stop-motion teknik, hvor et modeldyr blev bevæget billede for billede for at skabe en livagtig effekt. I andre tilfælde blev der benyttet nærbilleder af sminkede leguaner med påklistede horn og pigge samt falsk perspektiv, der skulle få dem til at se kæmpestore ud.

Den moderne computerteknologi har imidlertid givet filminstruktører og 'speciel effekt' folk et nyt og revolutionerende værktøj til at skabe livagtige animationer af uddøde dyr. Det var Steven Spielbergs film Jurassic Park fra 1993, der for første gang i stor skala benyttede sig af computergrafik til at genskabe store livagtige dinosaurer, der siden er blevet fulgt op af yderligere to film i serien med endnu flere dinosaurer. Samme computergrafik blev også benyttet til BBC's 'naturhistoriske' serier Walking With Dinosaurs og Walking With Beasts, hvor seerne blev taget på en safaritur rundt til forskellige forhistoriske perioder, og kunne nyde de utroligt flotte og livagtige fortidsdyr.

Som med al ny teknik var det i starten en særdeles bekostelig og tidskrævende affære at fremstille computeranimerede dyr, der så livagtige ud, og derfor var det også kun de store etablerede film- og TV- selskaber, der havde råd til at benytte teknikken. Nu er teknikken imidlertid blevet så billig, at selv filmproducenter og instruktører med begrænset budget og talent kan gøre brug af teknikken og lave film med livagtige fortidsdyr. I det følgende vil vi give en kritisk gennemgang af fire af de værste eksempler på nye film, hvor fortidsdyr spiller hovedrollen.

PTERODACTYL, 2005, instrueret af Mark L. Lester.

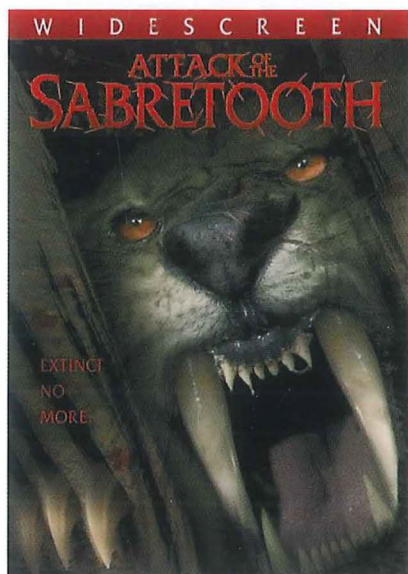

Plottet i denne film er temmelig simpelt, en palæontolog i sin karrieres efterår håber på at kunne sparke nyt liv i karrieren ved at arrangere en ekspedition til Tyrkiet, hvor et jordskælv for nyligt har åbnet en brudzone i vulkanen Mt. Ararat. Med sig har han en gruppe totalt urealistisk dumme og klodsede studerende, der konstant kvajer sig. Det viser sig imidlertid at blive en betydelig mere farefuld tur end ventet. Ikke blot bliver gruppen fanget i kampe mellem hæren og lokale oprørsgrup-

per, men jordskælvet har blottet en rede med flyveøgleæg, der nu (efter mindst 65 millioner år?) klækker og sender en hær af sultne flyveøgler, der især har smag for menneskekød, på vingerne. At æg skulle kunne overleve i jorden de mindst 65 millioner år, der er gået siden de sidste flyveøgler uddøde, er nok det svageste punkt i filmens plot, og det hjælper ikke spor på logikken at klipperne, hvor æggene bliver fundet, er fra en vulkan af betydeligt nyere oprindelse. Dog prøves det i filmen at sandsynliggøre at dyr kan overleve i klipperne, idet en af de studerende henkastet fortæller, at der i Frankrig i 1895 blev fundet en levende pterodactyl indkapslet i kalksten.

Selve flyveøglerne er rigtig godt animeret og ser ret livagtige ud, når de flyver og bevæger sig omkring på jorden, men her knækker filmen så, også hvis man ser på det med faglige øjne. Det første der slår én er, at flyveøglerne er i stand til at klippe mennesker midt over, eller hugge hovedet af flok med deres vinger, når de flyver forbi. Nok er de stærkt forlængede fingerknogler, der bærer vingemembranen, hos flyveøgler ekstremt stærke, men at vingerne skulle være i stand til at skære ret igennem folk er rent pjat, og desuden ville en sådan kraftpåvirkning af den ene vinge øjeblikkelig forårsage at flyveøglen ville styrte. Et andet tvivlsomt element er en scene, hvor en flyveøgle går hen ad jorden og griber en kvinde og dernæst letter med hende i klørne. En flyveøgle i den portrætterede størrelse vil være betydelig lettere end kvinden. Flyveøglernes adfærd i filmen er også meget besynderlig, idet de udelukkende angriber mennesker og med næsten personligt had forfølger dem ved enhver lejlighed og eksempelvis prøver at bryde ind i huset til dem, gennem døren selvfølgelig! En meget urealistisk adfærd for et stort krybdyr med en meget lille hjerne. Selv om handlingen og skuespillerne er elendige i Pterodactyl, er filmen faktisk til tider ganske underholdende, og hvis ikke for andet, så er de flotte animationer af flyveøglerne faktisk et syn værd.

ATTACK OF THE SABRETOOTH, 2005, instrueret af George Miller.

Plottet i denne film er følgende: en excentrisk rigmand har lavet et kloningslaboratorium på en øde tropeø, hvor han har klonet sabelkatte, der skal være hovedattraktionen i en forlystelsespark. Et hold irriterende teenagere ankommer til øen og får ved et uheld øens computersystem til at bryde sammen, så sabelkattene slipper løs og begynder at æde løs af folk. En absolut skamløs kopi af plottet fra Jurassic Park. Allerede i starten af filmen undres man over, hvor stor appetit sabelkatten har, da den inden for få minutter får spist to mennesker og en gris! Dette får vi selvfølgelig en 'videnskabelig' for-

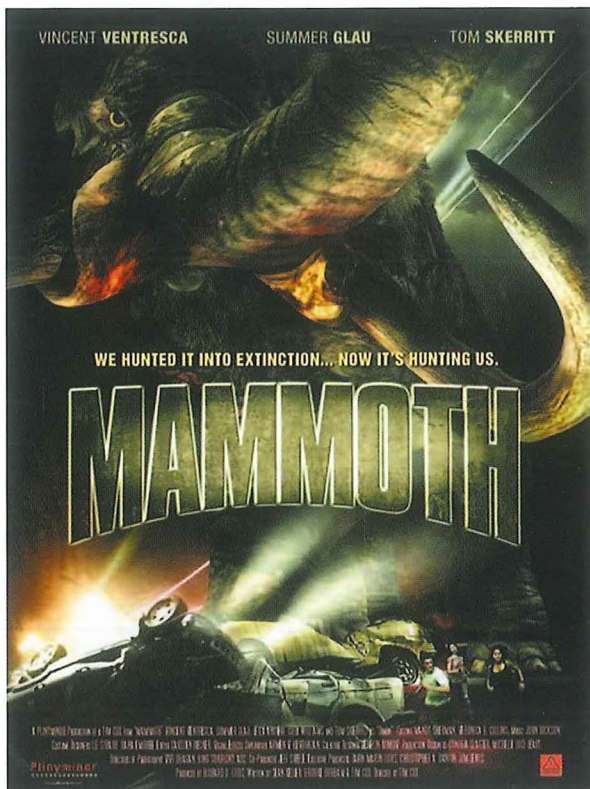
klaring på senere i filmen, hvor hovedskurken forklarer, at der var sket en fejl i kloningsprocessen, så dyrene var blevet bulimiske og blev nødt til at spise hele tiden, klassisk! De tekniske forklaringer på hvordan det lykkedes at få klonet en sabelkat, slippes der meget let henover, idet videnskabsmanden affejende siger, at i dag er kloning så nemt, at alle med en universitetsgrad i kemi kan finde ud af det. Dette er en spændende iagttagelse i betragtning af, at den forholdsvis nyligt uddøde pungulv (*Thylacinus cynocephalus*) fra hvilken der findes en del brugbart materiale anses for at være vanskelig at genskabe. Så må genskabningen af *Smilodon*, som uddøde for ca. 10.000 år siden, og fra hvilken vi kun har meget lidt DNA, være en større mundfuld, en det ofte er blevet fremstillet. Mon ikke også at der ville være flere genskabte dyr, hvis der var så nemt. Risikovillig kapital til sådanne projekter ville der nok ikke mangle på, profitpotentialet taget i betragtning. At kattene er bulimiske grundet en genfejl er i sig selv meget interessant og ville sikkert kunne hjælpe mangan et ungt menneske, hvis fejlen kunne identificeres så enkelt.

Selv om videnskaben i filmen er meget tvivlsom er selve rekonstruktionen af kattene ikke helt hen i vejret. Oftest når sabelkatte genskabes på det store lærred eller endog i museer, er det som en tiger med store tænder og gerne med striber, deraf det uheldige udtryk 'sabeltiger'. Sabelkatte og de moderne tigre er ikke tæt beslægtede, og striber blandt kattene er mere undtagelsen end reglen. Man har i filmen faktisk ramt noget, der stemmer rimeligt godt overens med deres anatomi, og animatorerne har da sikkert også skelnet meget til fremstillingen af sabelkatte i BBC's 'Walking With Beasts' serie. At animationen ikke er på højde med, hvad der ses i dyre biograf-film hænger meget sammen med, at livagtig genskabning af pels i computeranimationer stadigvæk hører blandt det mere vanskelige at fremstille og tit ender med at ligne en mellemting mellem en vatkugle og daggamle skægstubbe.

På trods af, at sabelkatten anatomisk er meget korrekt fremstillet, er fremstillingen af dens måde at jage på mindst talt tvivlsom. I filmen bliver de store hjørnetænder nærmest brugt som sabler med afskårne lemmer og hoveder til følge. Beklageligvis er de store hjørnetænder hos sabelkatte langt fra stærke eller skarpe nok til at underbygge denne fremstilling. De nyeste analyser af sabelkattes jagtteknik viser, at de sandsynligvis har jaget ved at tvinge deres bytte i knæ med deres kraftige forkrop, og først når byttet har ligget ned og er holdt godt fast, har de brugt deres lange hjørnetænder til at bide halsen over på byttet med. Desuden er sabelkatten fremstillet som havende infrarødt syn, hvilket der absolut intet belæg er for hos nogen kendte katte eller andre pattedyr for den sags skyld.

MAMMOTH, 2006, instrueret af Tim Cox.

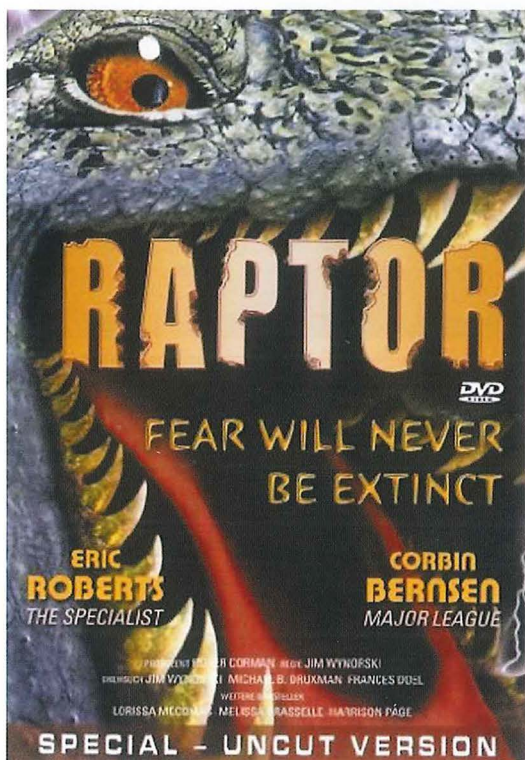
Dette 'mesterværk' starter på et naturhistorisk museum, hvor en palæontolog netop er ved at lægge sidste hånd på en ny udstilling, hvor hovedattraktionen er en komplet mammut indefrosset i en isblok. Så langt så godt, og palæontologen er faktisk portrætteret både distræt og rodet nok til at fremstå virkelighedstro. Desuden er der gennem tiden fundet adskillige velbevarede nedfrosne mammuter i den sibiriske permafrost, hvoraf flere kan ses på naturhistoriske museer rundt om i verden. Imidlertid går det galt, da nogle rumvæsner genoplivrer mammuten, der straks går amok gennem byen og smadrer alt og alle på sin vej. Det er dernæst så op til palæontologen at finde en måde at stoppe mammuten på, samtidig med at han får reddet sit forhold til sin teenagedatter. Det første der slår en, når man ser filmen er, hvor ufattelig besynderligt mammuten opfører sig. Den dukker op et sted, ødelægger alt omkring sig og forsvinder sporløst igen for at dukke op et nyt sted langt væk, og dette er vel at mærke et dyr, der i filmen påstås at veje 17 tons! Bemærkelsesværdigt er det, at man i mange scener kan høre jorden gungre og se ting ryste, når mammuten tramper af sted, for så umiddelbart efter at snige sig fuldstændigt lydløst og lynhurtigt ind på folk, så selv en leopard ville blive misundelig, for dernæst at gennembore dem med stødtænderne eller slå hovedet af dem med snabelen i det øjeblik, folk får øje på den.

På trods af at denne film er helt ny, så halter animeringen af mammutten alvorligt bagefter, og især når den løber foregår det så hakket og klodset, at man skulle tro, det var lavet med dårlig stop-motion teknik. Det er forfatterernes enstemmige mening, at dette er en af de dårligste film, vi nogensinde har set.

Om det ville være muligt at genoplive nedfrosne mammutter, er noget der har været meget diskuteret i videnskaben, især er der blevet forsket meget i at udtage DNA eller sågar æg og sædcelle fra mammutter fundet i Sibiriens permafrost. Hvis det lykkes at få klonet en mammut, skulle det være teoretisk muligt at bruge en moderne elefant som rugemor for fostret. Men hidtil har ingen forsøg med at udvinde ubeskadiget DNA fra mammutter været succesfulde, og det er nok meget tvivlsomt, om det nogensinde vil lykkes andet end i filmens verden.

RAPTOR, 2001, instrueret af Jay Andrews.

Filmen udspiller sig et sted ude i de tyndt befolkede egne af Utah og starter med, at en række folk på særdeles blodsprøjtende vis bliver overfaldet og spist af en mindre rovdinosaur. Det viser sig, at dinosauren er en *Tyrannosaurus* unge, der er undsluppet fra en hemmelig militærbase, hvor der i al hemmelighed arbejdes på at klon og avle tyrannosaurer til et militær projekt kaldet Jurassic Storm Projekt. Der gives ingen forklaring på, hvordan det er lykkedes at skaffe tyrannosaur DNA til projektet, men manuskriptforfatterens viden om biologi virker også temmelig begrænset, idet en af videnskabsmændene i fil-

men forklarer, at menneskets genom (genom: indholdet af kromosomer i en enkelt kønscelle) er næsten identisk (99 %) med huskattens.

Ideen med at klonе dinosaurer har floreret i medierne og især i filmens verden, siden Jurassic Park filmene i 1993 og fremefter gjorde deres indtog. Også inden for videnskaben har der af og til været nyheder fremme om, at nu havde man fundet DNA i dinosaurknogler. Imidlertid har det i alle tilfælde vist sig at være DNA fra moderne organismer eller fingeraftryk fra forskerne, der har afsat DNA på knoglerne. Det har været fremme i medierne, at der er blevet fundet fossilt væv af *T. rex*, men dette indeholder ikke DNA.

Selve rekonstruktionerne af Tyrannosaurerne varierer meget i kvalitet og videnskabelig korrekthed, faktisk er der betydelig forskel på dyrenes udformning og livagtighed fra scene til scene gennem filmen. Nogle gange er de portrætteret som tunge klodsede dyr, og i andre tilfælde er de faktisk ret gracile, antallet af fingre og længden af armene varierer også betydeligt gennem filmen. Desuden er der også et par scener, hvor det tydeligvis er en dromaeosaur der er portrætteret, genkendelig på den store forlængede klo på den inderste tå.

Dette morfologiske mysterium blev imidlertid løst ved lidt research på Internettet. Det viste sig nemlig, at der ikke havde været penge til 'special effects', da filmen blev lavet, så derfor havde instruktøren taget forskellige dinosaurklip fra sine tidligere dinosaurerfilm, trilogien Carnosaur 1-3 og bygget en ny og meget tynd historie rundt om dem. Dette forklarer også afslutningsscenen, hvor helten skubber tyrannosauren ned i en skakt med en gravemaskine. I alle nærbilleder, hvor man kan se helten, er det en Bobcat han sidder i, mens det er en gaffeltruck i alle scener hvor man også kan se dinosauren. Så kan det vist ikke gøres ringere!

Tyrannosaurernes adfærd er også portrætteret fuldstændigt tåbeligt, da de ligesom i så mange andre lav-budgets film ser ud til udelukkende at være interesseret i at spise mennesker, og med stor iver forfølger den med nærmest personligt had. En rigtig grotesk scene viser en tyrannosaurus-unge der har sneget sig lydløst ind og gemt sig i en helikopter og pænt venter med at angribe og æde piloten, til de er lettet fra jorden. Hvis man vil se en film med overbevisende rekonstruktioner af dinosaurer, så er det ikke Raptor, man skal se.

MORALE

Nu skal man jo selvfølgelig ikke hænge sig i for meget i det videnskabelige indhold i billige filmproduktioner, men når der i tilfælde som i de ovennævnte film nu engang bruges aktuelle rigtige fortidsdyr, er det alligevel på sin plads at kommentere den videnskabelige korrekthed af fremstillingerne. Selv i højbudget film som Jurassic Park, der endda havde videnskabelige konsulenter tilknyttet for at gøre dinosaurerne så virkelighedstro som muligt, blev de fremstillet med en næsten menneskelig hævn-

gerrighed og motivation, og ikke som naturtro rovdyr. Det er faktisk et stort pædagogisk problem, da folk på den måde får et urealistisk syn på, hvordan fortidens dyreliv så ud. Rovdyr i fortiden har sikkert opført sig som rovdyr gør i dag og kun brugt energi, når det var nødvendigt og ellers sovet det meste af den resterende tid. De har altså ikke været hævn-gerrige dræbermaskiner der med umættelig appetit spiste alt og alle omkring sig. Men set fra filmproducenternes synspunkt, ville det være svært at lave en action film, hvor hovedmonstret efter at have spist lægger sig til at sove resten af dagen og ikke gider røre sig, indtil den bliver sulten igen.

På trods af at der i de her omtalte film har optrådt utallige tilfælde af mildest talt lemfældig og fejlagtig omgang med videnskabelig terminologi og facts, så er der dog intet, der kommer på højde med følgende citat fra Godzilla-kopi filmen Reptilian fra 1998, hvor en af palæontologerne har følgende replik: *'Det er en dinosaur, 50 gange større end T-rex.---...DNA testen viser, at den er ikke-kulstof baseret, og vi har kulstof-14 dateret den til 240 millioner år'*. Se dette er et udsagn, der nok burde kunne rejse et par kritiske øjenbryn hos folk med en vis naturvidenskabelig viden. Eksempelvis vil det være ganske umuligt at kulstof-14 datere en organisme, der ikke er baseret på kulstof. Desuden er halveringstiden for kulstof-14 så kort, at man ikke kan datere noget, der er ældre end 50.000 år med teknikken. Et absolut strålende eksempel på et manuskript, hvis forfatter blindt anvender videnskabelig jargon og termer uden at have den fjerneste ide om, hvad det betyder.

Kontakt med VARV:

VARV kan fremover kontaktes på følgende måder: Brev, adresse: Øster Voldgade 10 Dk - 1350 København K, e-mail:svendp@geol.ku.dk og telefon: 35 32 24 25 (Svend Pedersen). Undgå venligst at anvende telefonnummeret: 35 32 24 00 (Geologisk Institut).